

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ КОШТОРИСУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Анотация. Розглянуто особливості функціонування бюджетних організацій, проаналізовано та уточнено методичне забезпечення аналізу кошторису бюджетних установ. Також наведено основні прийоми та алгоритм аналізу кошторису бюджетних установ за загальним та спеціальним фондами.

Аннотация. Рассмотрены особенности функционирования бюджетных организаций, проанализировано и уточнено методическое обеспечение анализа сметы бюджетных учреждений. Также приведены основные приемы и алгоритм анализа сметы бюджетных учреждений по общему и специальному фондам.

Annotation. The peculiarities of budgetary organizations were considered, methodological support of the analysis of budget institutions' estimates were analyzed and specified. The basic techniques and algorithm of analysis of the budgetary organizations' estimates by general and special funds were presented.

Ключові слова: бюджетна установа, кошторис бюджетної установи, методика аналізу кошторису бюджетної установи.

Перехід до ринкової економіки зумовлює потребу бюджетних установ змінити традиційне бачення здійснення нею господарської діяльності. Як і всі інші організації найрізноманітніших форм власності, бюджетна установа має прагнути до максимізації доходів спецфонду, активізації структури капіталу та забезпечення його фінансової діяльності, побудови ефективного механізму управління бюджетною організацією, а також у перспективі – використання бюджетною організацією ринкових механізмів залучення фінансових коштів. Важливу роль у реалізації цих завдань відводиться саме аналізу кошторису бюджетної установи.

Метою статті є формування алгоритму аналізу кошторису доходів та видатків бюджетної установи, виходячи з особливостей, що притаманні даному виду суб'єкта господарської діяльності.

Відповідно до законодавства, бюджетна установа – це орган, установа чи організація, передбачена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування, яка повністю або частково утримується за рахунок відповідного державного бюджету чи місцевих бюджетів [1].

Серед головних особливостей, що витікають з даного визначення є неприбутковість характеру здійснення господарської діяльності, а також той факт, що для забезпечення своєї діяльності і виконання покладених на неї функцій, така організація має складати кошторис доходів і видатків, відповідно з бюджетними призначеннями [2].

Кошторис доходів і видатків бюджетної установи є основним плановим документом, який підтверджує повноваження щодо отримання доходів та здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання нею своїх функцій та досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень.

Кошторис бюджетних установ має такі складові частини:

загальний фонд, який містить обсяг надходжень із загального фонду бюджету та розподіл видатків за повною економічною класифікацією видатків на виконання бюджетною установою основних функцій або розподіл надання кредитів з бюджету за класифікацією кредитування бюджету;

спеціальний фонд, який містить обсяг надходжень із спеціального фонду бюджету на конкретну мету та їх розподіл за повною економічною класифікацією видатків на здійснення відповідних видатків згідно із законодавством, а також на реалізацію пріоритетних заходів, пов'язаних з виконанням установою основних функцій, або розподіл надання кредитів з бюджету згідно із законодавством за класифікацією кредитування бюджету [3].

Розроблення кошторису бюджетної установи спрямоване на розв'язання двох основних завдань:

визначення обсягу доходів і видатків, пов'язаних із діяльністю окремих структурних одиниць та підрозділів установи;

забезпечення покриття видатків фінансовими ресурсами із різних джерел.

Значення аналізу надходжень і використання коштів за загальним і спеціальним фондом визначається тим, що за допомогою його проведення здійснюється контроль за правильністю їх утворення, а також здійснюється пошук резервів для зміцнення матеріально-технічної бази установи і додаткових фінансових ресурсів [4]. А отже, аналіз кошторису дає нам можливість з'ясувати причини нестачі бюджетного фінансування або ж, навпаки, вчасно виявити перевитрати коштів або завищення асигнувань, здійснювати ефективний контроль за наявними ресурсами установи [5].

Серед завдань аналізу кошторису бюджетної установи потрібно виділити найвагоміші:

оцінка виконання кошторисних призначень;

контроль правильності утворення дохідної та видаткової частини кошторису, а також перевірка своєчасності і повноти нарахування і перерахування податків у державний бюджет;

оцінка виконання плану за основними показниками кожного виду надходжень за спеціальним і загальним фондом;

розрахунок впливу факторів на відхилення по основних результативних показниках;
розробка заходів щодо усунення виявлених недоліків і заходів щодо пошуку джерел утворення й ефективного використання коштів за загальним і спеціальним фондом.

Основним джерелом інформації для аналізу є звіт про виконання кошторису доходів і видатків як по загальному, так і по спеціальному фонду [4].

Під час проведення аналізу виконання кошторису установ за функціональною та економічною класифікацією видатків досліджується їх динаміка, склад та структура. Здійснюється порівняння видатків за такими напрямками: фактичні видатки з видатками, які затверджені кошторисом; касові видатки з видатками, які затверджені кошторисом; касові видатки з фактичними видатками.

Предметом такого аналізу є фінансові ресурси установ, їх формування та використання. Основні прийоми аналізу, які можуть бути використані:

горизонтальний аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом (дає можливість визначити роль бюджетного фінансування за загальним і спеціальним фондом);

вертикальний аналіз – визначення структури фінансових показників з оцінюванням впливу різних факторів на кінцевий результат (дає можливість визначити найвагоміші складові в балансі бюджетних установ, але найбільш вагомим його використанням в аналізі складових доходів і витрат кошторису);

трендовий аналіз – порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду (дає можливість спрогнозувати перспективний аналіз фінансового стану бюджетних установ);

факторний аналіз – визначення впливу окремих факторів на результативний показник детермінованих або стохастичних прийомів дослідження;

аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків показників [4].

Методика аналізу спеціального фонду бюджетної установи значною мірою відповідає методиці аналізу виконання загального фонду. Тому серед етапів аналізу можна виділити:

оцінку складу, структури та динаміки за показниками залишків, надходжень і видатків – здійснюється за методиками горизонтального й вертикального аналізу;

аналіз виконання плану надходжень спеціального фонду – передбачає співставлення планових (кошторисних показників) з реальним надходженням коштів до бюджетної установи;

аналіз виконання плану видатків – спрямовано на дослідження планових показників з реально використаними коштами;

аналіз руху коштів спеціального фонду – здійснюється балансовим методом на основі такої моделі [6]:

$$Зп + Н = В + Зк,$$

де Зп – залишок коштів спеціального фонду на початок року;

Н – надходження коштів за рік;

В – використання коштів спеціального фонду за рік;

Зк – залишок коштів спеціального фонду на кінець року.

Для більш поглибленого аналізу досліджуваної ділянки бюджетної установи доцільним також буде розрахунок показників з інтенсивності руху грошових коштів, який дасть змогу дослідити процеси надходження та використання коштів спеціального фонду. Інтенсивність руху коштів можна визначити з допомогою коефіцієнтів [5]:

обороту з надходження коштів спецфонду К обор. н. = $N / Зп + Н$;

обороту з використання коштів спецфонду К обор. в. = $В / Зп + Н$.

Слід проаналізувати рух коштів, отриманих як плату за послуги на прикладі Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Зміївською РДА, наведених у таблиці.

Таблиця

Рух коштів, отриманих як плата за послуги Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) за 2011 – 2012 рр.

№ п/п	Показники	2011 р.	2012 р.	Відхилення
1	Надходження коштів усього, грн	14 725	32473,59	17748,59
2	За послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю, грн	14 725	32473,59	17748,59
3	Залишок коштів на початок року, грн	-	16 361,17	16361,17
4	Залишок коштів на кінець року, грн	-	14 295,72	14695,72
5	Коефіцієнт обороту з надходження	1	0,67	-0,33
6	Коефіцієнт обороту з використання	0,99	0,71	-0,28
7	Коефіцієнт співвідношення надходжень і витрат	1,01	0,94	-0,07

Коефіцієнти обороту з надходження, використання коштів, а також коефіцієнт співвідношення надходжень і витрат у 2011 р. більші або наближаються до 1. Таким чином, можна зробити висновок про нормальну наповненість спецфонду бюджетної установи. Однак у 2012 р. дані показники значно менші, тобто можна говорити про незадовільне функціонування бюджетної установи.

Отже, завдяки аналізу кошторису для бюджетних установ здійснюється кількісна та якісна характеристика тих змін і відхилень від планових показників, які відбуваються в установах, що має величезне значення для ефективного контролю, планування та вдосконалення діяльності бюджетної установи. Науковим результатом даного дослідження

є уточнення методичного забезпечення аналізу кошторису бюджетних установ. Перспективою подальших наукових досліджень у даному напрямі є використання економіко-математичного моделювання.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Бюджетний кодекс України від 8.07.2010 р. № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – № 50–51. 2. Ткаченко І. Т. Звітність бюджетних установ : навч. посібн. / І. Т. Ткаченко. – К. : КНЕУ, 2005. – 548 с. 3. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн : навч. посібн. / Ю. В. Пасічник. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Знання-Прес, 2003. – 523 с. 4. Яришко О. В. Фінансовий аналіз діяльності бюджетних організацій / О. В. Яришко, Є. Ю.Ткаченко // Вісник Запорізького національного університету. – 2008. – № 1(3). – С. 174–180. 5. Лобачева І. Ф. Економічний аналіз як передумова формування, управління й контролю фінансової політики бюджетних установ [Електронний ресурс] / І. Ф. Лобачева, В. В. Стаднік. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/36_PVMN_2012/Economics/7_120496.doc.htm. 6. Назарова К. О. Аналіз діяльності бюджетних установ : навч. посібн. / К. О. Назарова, Т. А. Кумченко ; заг. ред. Г. О. Кравченко. – К. : КНТЕУ, 2006. – 208 с.